

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

44

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-23-0

2003 11 10

9395458

BRNO 2003

280, -

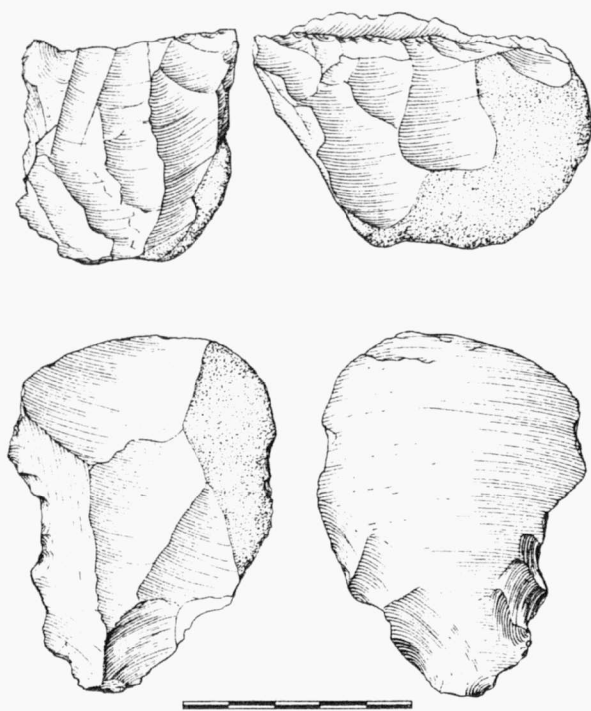
PŘEHLED VÝZKUMŮ 44

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del Maschio
Na titulním listě:	Středověký hrádek Vratěnin, okr. Znojmo. Foto: Miroslav Bálek
Tisk:	Bekros
Náklad:	350 ks

© 2003 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Obr. 14. Podstránská. Výběr materiálu (kresba L. Dvořáková).

Podstránská. Selected material (drawing by L. Dvořáková)

Podstránská a Stránská. Výkop dále pokračoval východním směrem okolo stělnice a skončil na křižovatce s cestou k vodárně. V roce 2003 pokračoval až na vrchol Stránské skály, kde by mohl narušit případné situace v prostoru lokality Stránská skála II. V prostoru jižně od lokality Podstránská byly začištěny 4 profily (sondy SS-1-4, tab. 3; obr. 13). Profily 1 a 2 zachytily pouze šterkovou terasu s relikty středpleistocenních půd a snad i PK-I na jejím povrchu. V sondě 2 byl získán z povrchu terasy jeden pravděpodobný artefakt. Jedná se o místně obitý křemenný úštěp (obr. 14 dole). Odlišná situace byla zaznamenána v prostoru sond 3 a 4, které byly situovány poblíž křižovatky s ulicí Stránskou. Zde byl zachycen komplex interstadiálních půd PK-I, který byl vyvinut podobně jako na temeni Stránské skály, tj. sestával ze dvou makroskopicky odlišných horizontů. V profilu byly nalezeny ojedinělé mrazem rozrušené rohovce typu Stránská skála, u nichž je obtížné rozhodnout, zda-li se jedná o skutečné

artefakty nebo pseudoartefakty. Taktéž nebylo možné stanovit, zdali se v některém z komplexu dvou půd koncentrují. Prokazatelné artefakty byly nalezeny pouze na hromádách hlíny, která pocházela z prostoru sond 3 a 4. Bylo získáno celkem 6 nepochybně paleolitických artefaktů, které jsou patinovány a pokryty vrstvičkou vysráženého uhlíčitanu vápenatého, tudíž s vysokou pravděpodobností pocházejí z intaktních poloh. Kolekci vévodí unipolární jádro, které je vyrobeno z rohovce typu Krumlovský les a které lze spolehlivě přiřadit k aurignacienu (obr. 14 nahoře). U ostatních artefaktů kulturní klasifikace již není možná. Jedná se o jeden zlomek čepele s místní retuší, dva úštěpy a dva zlomky, to vše z rohovce typu Stránská skála, a jeden zlomek křídového spongiového rohovce.

V půdách nebyl zjištěn osteologický materiál ani přítomnost uhlíků. Zdokumentovaná situace však naznačuje, že v prostoru mezi centrem povrchové lokality Podstránská a křižovatkou bezejmenné komunikace s ulicí Stránskou jsou dochovány intaktní interstadiální horizonty s ojedinělými nálezy. Protože se jedná o prostor, kde lze v budoucnu očekávat stavební aktivity, je třeba této poloze věnovat náležitou pozornost. Je totiž možné, že se v blízkém okolí výkopu mohou nálezy koncentrovat a případný výzkum by mohl ozřejmit strukturu industrie z Podstránské, která sestává ze směsi charakteristických aurignackých prvků s produkty levalloiské techniky, a stojí tudíž na pomezí aurignacienu a bohunienu, což je – na základě stratifikované lokality Stránská skála IIIa – interpretováno jako mechanické smíšení materiálu obou výše jmenovaných kultur (Svoboda 1991: 42; Valoch 1993:37).

V úseku od ulice Stránské až po křižovátku s cestou k vodárně výkop zachytil již pouze čistou spráše.

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

- Svoboda, J. 1991: Stránská skála. Výsledky výzkumu v letech 1985-1987. PA 82, 5-47.
 Valoch, K. 1974: Podstránská. eine Oberflächestation des Aurignacien in Brno-Židenice. ČMM 59, 5-42.
 Valoch, K. 1993: V záři ohňů nejstarších lovců. In: V. Podborský a kol., Pravěké dějiny Moravy. Vlastivěda moravská 3, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 11-70.

Resumé

During a salvage excavation close to the site of Podstránská, a small collection of stratified EUP artifacts was collected from the water pipe trench. The artifacts were in the complex of interstadial soils identical to the situation on the top of Stránská skála site.

BRNO (k. ú. Žebětín, okr. Brno-město)

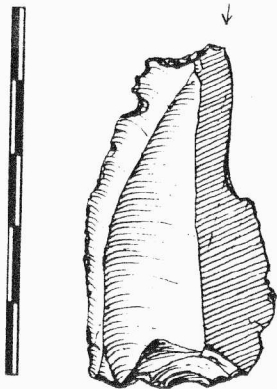
„U křivé borovice“. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

V prostoru areálu známého neolitického sídliště v trati U křivé borovice bylo nalezeno i několik artefaktů příslušejících mladému paleolitu. M. Kuča získal dva úštěpy a zlomek drobné čepele z kvalitních, bíle patinujících silicítů (pravděpodobně se jedná ve dvou případech o silicít z glacienních sedimentů a v jednom případě o rohovec typu Krumlovský les II).

profil	zeměpisná délka latitude	zeměpisná šířka longitude
SS-1/02	N 49.18623802	E 16.66839338
SS-2/02	N 49.18617767	E 16.66861550
SS-3/02	N 49.18613065	E 16.66886637
SS-4/02	N 49.18603778	E 16.66919737

Tab. 3. Podstránská. Lokalizace profilů 1-4 v souřadném systému WGS-84.

Podstránská. A position of the profiles 1-4 using WGS-84 map datum.

Obr. 15. Žebětín, U křivé borovice. Rydlo.
Žebětín, U křivé borovice. Burin.

Ve sbírce A. Přichystala je uložen proximální fragment drobného jádra, které připomíná klínovitá jádra pro tlakovou těžbu mikročepelí. Artefakt je vyroben ze silicitu z glacienních sedimentů.

Přibližně 200 m východně areálu byl nalezen další ojedinělý paleolitický artefakt. Jedná se o hranové rydlo na vklesle retušované hraně, které je vyrobeno na radiarilitové čepeli, která svým tvarem připomíná levalloiský produkt (obr. 15).

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno
Martin Kuča, FF MU Brno

Resumé

A series of three Paleolithic artifacts was found within the known Neolithic site in the "U křivé borovice" field.

Another isolated Paleolithic artifact was found ca. 200 m south of the Neolithic site. The burin, made on convexly truncated blade resembling Levallois product, is made of slightly patinated brown radiolarite.

BRNO (k. ú. Vinohrady, okr. Brno-město)

„Vinice, pod Velkou Klajdovkou. EUP. Ojedinělé nálezy. Povrchový průzkum. Uložení: MZM Brno.

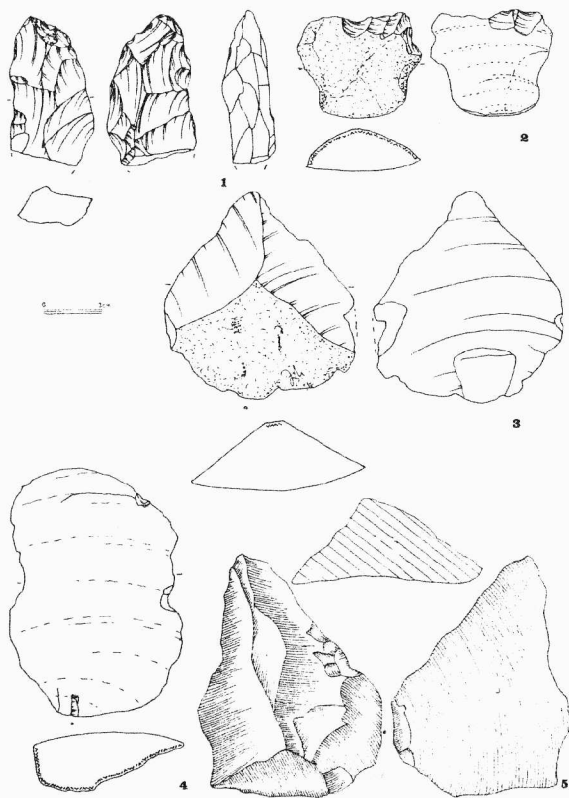
Na prostor pod Velkou Klajdovkou („pod Hády“) upozornil A. Přichystal (1999) jako na zdroj moravských jurských rohoveců (valouny typu Krumlovský les) k výrobě paleolitických artefaktů, což bylo v několika pracích o paleolitických industriích reflektováno. Poněvadž tento terén znám ještě z doby před budováním dnešního líšeňského sídliště, doplnil jsem jeho údaje dalšími informacemi (Valoch 2002), a protože odtud pochází také několik paleolitických artefaktů dávno zapomenutých nebo dosud nepublikovaných, chci je tímto připomenout.

Nejprve je nutno nastínit terénní situaci v minulosti. Stejně jako dnes tvořila osu tohoto areálu silnice ze Židenic okolo cihelny na Malé Klajdovce a u Růženina dvoru k Velké Klajdovce a dále směrem na Ochoz. Vedla však poněkud východněji než dnešní komunikace. Po její záp. straně, sev. od cihelny u Růženina dvoru, se nacházela rozlehlá neobdělávaná plocha (původně k. ú. Židenice, dnes Vinohrady, trať Vinice) zahrnující i terénní depresi, v níž je dnes umístěno odkaliště zplodin

z teplárny a sloužící před válkou jako vojenské cvičiště. Z této sníženiny vedla přes cvičiště cesta k silnici a na ní jsem ve spodní části svahu nalezl v r. 1948 zlomek oboustranně opracovaného listovititého hrotu z modravě šedého jurského rohovece, pokrytého silnou bílou patinou (Valoch 1950, obr. 2:4, zde obr. 16:1).

Na cvičišti samotném nalezl náhodně již v r. 1941 V. Gebauer čtyřboké jádro aplikované na hlízu jurského šedě patinovaného rohovece, na níž je ve zbytcích zachován málo zaoblený původní povrch. Hlíza je oštípána z více stran a byly na ní vytvořeny tři úderové plochy na různých místech. Ani z jedné se však nepodařilo pro nehomogenost suroviny vytvořit bázi pro odbíjení, zamýšlené čepelě se „zaběhly“, a proto bylo zřejmě jádro odloženo (Valoch 1950, obr. 2:2, klasifikováno jako jádrové rydlo: zde obr. 17:3).

Po přechodu fronty zůstala na cvičišti poblíž silnice jáma, na jejímž okraji jsem nalezl v r. 1945 velký ústěp hrubého rohovece (křemence?). Je hrotitý čtyřbokého tvaru, na pravé hraně je několik retuší, na ventrální straně leží vystouplý bulbus vlevo od osy artefaktu. Na patce je zčásti zachovaná kůra, její hrana je obitá. Vzhledem k zrnitosti suroviny není jisté, zda levá část dorzální strany není přirozený povrch. Celý artefakt je šedě zbarvený, ventrálně světleji patinovaný. Na dorzální straně jsou stopy rezivých oděrků, takže přišel do styku s kovovými předměty (Valoch 1950, obr. 2:3, zde obr. 16:5). Profil

Obr. 16. Brno-Vinohrady. Pod Velkou Klajdovkou. 1: listovitý hrot, 2-5: velké ústěpy. (Kresby Z. Nerudová, jen 5 podle Valoch 1950).

Brno-Vinohrady. Pod Velkou Klajdovkou. 1: Blattspitze, 2-5: große Abschläge (Zeichnungen Z. Nerudová, nur 5 nach Valoch 1950).